

kteří mají v odpovědích zohlednit, tj. využívání termínu „vybraná třída“ za účelem nasměrovat pozornost ke konkrétním vyučovacím postupům. Z tohoto důvodu bylo nezbytné vytvořit výzkumné nástroje, které zohlední specifika konkrétní úrovně ISCED, avšak zároveň budou vycházet ze společného základu otevřeného adaptacím, aby se data co možná nejvíce překrývala a bylo možné porovnávat mezi jednotlivými úrovněmi.

Výsledky a ponaučení získaná v šetření TALIS 2008

Šetření TALIS 2008 přineslo několik důležitých výstupů. Z šetření TALIS 2008 byla například sestavena mezinárodní databáze a uživatelská příručka, které jsou k dispozici veřejnosti na mezinárodní úrovni; dále mezinárodní výzkumná zpráva, která obsahuje detailní analýzy každého šetřeného tématu; řada národních zpráv (např. Koršňáková, Kováčová, 2010); a detailní výčet metod a postupů popsanych v technické zprávě „TALIS 2008 Technical Report“ (OECD, 2010e). Další tematické zprávy pak obsahují hlubší analýzy a zachycují již jemnější odlišnosti (European Commission, 2010; Jensen, B. a kol., 2012 a Vieluf, S. a kol., 2012).

Všechny tyto materiály představují významný přínos pro zásobu vědění o učitelích a prostředí, ve kterém působí a pro oblast výzkumné metodologie. Předpokládá se, že tyto výstupy dají podnět k dalšímu zkoumání témat a metod obsažených v šetření TALIS 2013.

Již jen analytická práce, na které jsou založeny dosavadní výzkumné zprávy, poskytla důležité zázemí, ze kterého je možné vycházet při tvorbě celkového uspořádání výzkumu a výzkumných nástrojů pro současnou vlnu šetření TALIS. Položky v dotazníku pro ředitele i učitele z roku 2008 celkově uspokojily očekávání a bylo dosaženo cílů, které si analytici kladli. Zejména to platí pro oblast potřeb profesního vzdělávání, vnímání hodnocení a zpětné vazby, které se učitelům na škole dostává, samotnými učiteli, představ učitelů o správném způsobu výuky a jejich vyučovacích postupech, subjektivně vnímané vlastní zdatnosti učitelů a atmosféry ve třídě, školního klimatu a různých činností učitelů. Na základě analýz dat z šetření TALIS 2008 však také bylo poukázáno na několik oblastí, které je možné vylepšit.

Pozornost si v tomto ohledu vyžádaly specifické záležitosti související s formulací položek, se systematickou položek, se sociální desirabilitou („social desirability“, tj. zjišťováním příklonu respondentů ke společensky žádoucím odpovědím) a obecně s tendencí odpovídat na všechny otázky určitým systematickým způsobem, bez ohledu na jejich obsah („systematic responding“) (viz Vieluf, 2008; OECD, 2009b). Výsledky analýz zkoumajících validitu napříč kulturami ukázaly, že vliv tendence odpovídat na otázky systematickým způsobem a vliv způsobu, jakým bylo porozuměno použitým konstruktům, je poměrně významný a že průměry zemí téměř u všech ukazatelů (a zejména těch měřících přesvědčení učitelů o správném způsobu výuky, uplatňované vyučovací postupy a spolupráci mezi učiteli) není možné přímo porovnávat mezi zeměmi. V jiných případech ovlivnila formulace položek jejich srozumitelnost a byly interpretovány nezamýšlenými způsoby. Například Scheerens a Steen (2010) probírají obsahy a analytické možnosti sady otázek v šetření TALIS 2008, které se týkají tématu profesního vzdělávání, zároveň však také poukazují na záležitosti spojené s psychometrickou kvalitou konkrétních položek. Tyto záležitosti zejména souvisejí se způsobem, jakým bylo některým pojmům či konceptům porozuměno a jak je učitelé interpretovali, zejména s ohledem na formální versus neformální profesní vzdělávání a na tendenci odpovídat systematickým způsobem – v tomto případě ve smyslu sociální desirability – a pravděpodobně ovlivnily měření vlastností položek a způsobily zkreslení.

Nakonec se ukázalo, že konkrétní aspekty uspořádání šetření v roce 2008, jako je triangulace perspektivy systému a pohledu ředitelů a učitelů například na hodnocení a zpětnou vazbu, nebyly plně